

Feleslåtter og sanger fra Aurskog

Anders Heyerdahl

Tradisjonsmusikk fra Akershus og omegn

Feleslåtter og sanger fra Aurskog Anders Heyerdahl

Tilrettelagt av Marianne Tomasgård og Marit Vestrum 2020

Notetegning: Marianne Tomasgård, Marit Vestrum og Kjetil Aamann

Arrangement: Jo Asgeir Lie (tilleggshefte 8.1) og
Richard Morgan (tilleggshefte 8.2)

Heftedesign forside: Moia Design ved Ruby Semb

Takk til A. Larsen Husflid A/S i Ski for velvillig utlån av Follo kvinnebunad og
Romeriksbunad for fotografering.

Lytt til intervju og lydopptak av spellemenn og -kvinner fra Akershus her:
<https://doksenter.no/folkemusikk/>

Bestilling av notehefte: post@saffa.no og akershus@musikk.no
Copyright SAFFA og Akershus musikkråd, Kjeller 2020

TRADISJONSMUSIKK FRA AKERSHUS OG OMEGN

Hefte 8

Feleslåtter og sanger fra Aurskog Anders Heyerdahl

Innhold

1. Halling nr. 3
2. Halling nr. 4
3. Halling nr. 9
4. Halling nr. 10
5. Halling nr. 12
6. Halling nr. 13
7. Halling nr. 14
8. Springdans av Møllargutten nr. 6
9. Springdans nr. 7
10. Springdans nr. 8
11. Bryllupsmarsch i Urskog
12. Springdans efter P. Gunhildrud
13. Militær Marsch
14. Langbergslaatten
15. Tomas Klukkulaaten efter Haugfolk
16. Lyalaat efter Knut Tohn i Hallingdal
17. Springdans fra Hedalen
18. Guitar-Serenade
19. Nissespel av Aasmund Olavsson Vinje
20. Huldrevise
21. Mestertyven Arve Brakars Halling
22. Fingubben
23. Purka
24. Vakker er du og vakker er je
25. Målfrid min Frue
26. Gjæstebudet
27. Folkevise

Tilleggshefter

Hefte 8.1 *Halling nr. 1 og 2*

Arrangert for 4 trekkspill av Jo Asgeir Lie

Hefte 8.2 *Huldreeventyr – Huldrehjem* av Anders Heyerdahl

Arrangert for kor, klaver, fiolin og fagott av Richard Morgan

Forord

2017 ble et gledens år for folkemusikken i Akershus. En etterlengtet funksjon som folkemusikkonsulent i Akershus kom endelig på plass under Akershus musikkråd. Det hadde lenge vært et ønske å løfte fram en av de viktigste folkemusikkildene i Akershus, nemlig komponist, folkemusikkinnsamler og folklorist fra Aurskog, Anders Heyerdahl, (1832-1918). Det kunne derfor ikke ha passet bedre at året han skulle bli feiret var i 2018, hundre år etter at han gikk ut av tiden. Jubileumsåret startet med prosjektet «Hey, hey Heyerdahl» ved Norges musikkhøyskole (NMH), der første – og andreårstudenter ved jazz- og folkemusikklinja ved NMH ble kjent med flere av Heyerdahls innsamlede feleslåtter og folkesanger fra Aurskog. I en hel uke ble studentene veiledet i interpretasjon og tolking av Heyerdahls folkemusikknedtegnelser av jazzlegenden Karin Krog. Krog er oldebarn til Heyerdahl og hennes to plateutgivelser med Heyerdahl-melodier, «Folkways» og «Huskonsert i Aurskog, musikk av og etter Anders Heyerdahl» dannet musikalsk utgangspunkt for prosjektet. På avslutningskonserten i Levinsalen fremførte studentene sine nyskapte versjoner av folkemelodiene fra Aurskog. I tillegg medvirket Karin Krog selv, saksofonist John Surman, bassist Sigurd Hole, felespiller Mats Berglund, Ås kulturskole (fele- og trekkspillelever) og undertegnede. Det ble urframført to bestillingsverk, «Halling nr. 1 og 2» for 4 trekkspill av Jo Asgeir Lie og «Springdans fra Høland» for strykere arrangert av undertegnede. Prosjektet var et samarbeid mellom Akershus musikkråd, NMH og Follopiloten (UngMusikk, Follomodellen).

Det andre prosjektet i jubileumsåret var «Dans, ropte fela til Anders Heyerdahl», en folkemusikalsk konsertforestilling som gikk av stabelen i november 2018 i Kulturarena, Aurskog-Hølands nye storstue på Bjørkelangen. Målet med prosjektet var å blåse liv i lokalbefolkningens kunnskap om bygdas egen lokale helt, Anders Heyerdahl. Det ble holdt kurs for elever og lærere i kulturskolen i både sang, spell og dans. Prosjektet kulminerte i en stor folkemusikalsk konsertforestilling med musikk, sang, dans og teater etterfulgt av dansefest til levende musikk. Aurskog og Høland historielag arrangerte i tillegg en flott utstilling med noter, bøker og gjenstander fra Heyerdahls hjem på Nordre Haneborg gård. Arrangør var Aurskog-Høland kommune i samarbeid med Akershus musikkråd og Samarbeidsutvalget for folkemusikk og folkedans i Akershus (SAFFA). Både konserten og dansefesten ble et vellykket generasjonsmøte mellom unge og gamle. Barn fra skole og kulturskole møtte profesjonelle utøvere, frivillig kulturliv og inviterte gjester og solister både fra Aurskog-Høland og andre plasser. Karin Krog og Mats Berglund medvirket også her, i tillegg til over hundre unge og eldre aktører fra kor, spelemannslag, leikarringer, trekkspillklubb og teaterlag. Undertegnede var produsent og konserten er å finne i sin helhet på Akershus musikkråd sin YouTube-kanal for de som ønsker å ta en titt:

Akt 1: <https://www.youtube.com/watch?v=zxHDnuAaoN8&t=11s>

Akt 2: <https://www.youtube.com/watch?v=h fSHa36 A>

Jeg vil til slutt benytte anledningen til å takke NMH ved Steinar Ofsdal og kulturavdelingen i Aurskog-Høland kommune ved Gabi Valentien for svært godt samarbeid i gjennomføringen av disse to prosjektene. I forbindelse med utarbeidelsen av dette noteheftet ønsker vi i tillegg å rette en stor takk til følgende personer for god hjelp og rådgivning: Astrid Nora Ressem ved Nasjonalbiblioteket, John Ole Morken, Olav

Sæta og Per Anders Buen Garnås. Takk også til Richard Morgan og Jo Asgeir Lie for deres fine bidrag med nye arrangementer. Da gjenstår det bare å oppfordre alle til å ta i bruk denne toneskatten fra Aurskog; spill og syng og viderefør kulturarven til nye generasjoner. Riktig god fornøyelse!

Takk

Kjeller, 15.04.2020

Marianne Tomasgård

Fagkonsulent folkemusikk, Akershus musikkråd

Om innholdet

I tillegg til deler av repertoaret fra de to konsertene beskrevet i forordet, består Hefte 8 av sanger og slåtter innsamlet av Anders Heyerdahl. De fleste sangene er hentet fra originalnedtegnningene «Folkeviser samlede i Urskaug 1853». Disse ble bearbeidet av Ludvig M. Lindeman for sang og klaver og trykket i «Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier». Originalene ligger i notesamlingen etter Ludvig M. Lindeman på Nasjonalbiblioteket og er også å finne på deres nettsider. Det gjelder også nedtegnningene av «14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige» som Lindeman trolig har fått tak i via Anders Heyerdahl. Vi er noe usikre på hvordan dette har foregått, da transkripsjonene ser ut til å være gjort av Lindeman. Videre har vi også tatt med noen slåtter og en sang fra Anders Heyerdahls utgivelse «Norske Danse og Slaatter for Violin» (1856 – 1861).

Som vedlegg til Hefte 8 er det laget 2 tilleggshefter: Halling 1 og 2 fra «14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige» arrangert for fire trekkspill av Jo Asgeir Lie (8.1), og Anders Heyerdahls komposisjon «Huldreeventyr - Huldrehjem» arrangert av Richard Morgan for kor, klaver, fiolin og fagott (8.2).

Om notasjon og felestiller

De fleste slåttene i hefte 8 er notert på vanlig felestille g - d' - a' - e'', hvor forholdet mellom note, grep og klingende tone er entydig (Sæta 1997:34). Fem av slåttene i heftet er notert med andre felestiller. Dette gjelder:

- 4 (Halling nr. 10) - Oppstemt bass: a - d' - a' - e''
- 7 (Halling nr. 14) - Trollstilt felestille: a - e' - a' - ciss''
- 8 (Springdans av Møllargutten nr. 6) - Trollstilt felestille: a - e' - a' - ciss''
- 15 (Tomas Klukkulaaten etter Haugfolk) - Trollstilt felestille: a - e' - a' - ciss''
- 16 (Lyalaat etter Knut Tohn i Hallingdal) - Trollstilt felestille: a - e' - a' - ciss''

Ved nedtegning av slåtter med andre felestiller enn vanlig felestille, kan man velge å enten skrive notene som ensbetydende med klingende tone (slik de klinger) eller som grep på fela (notene er da ikke ensbetydende med klingende tone). Velger man i disse tilfellene at notene er ensbetydende med klingende tone, kan notene leses/spilles uansett type instrument, men blir vanskeligere å spille på fele fordi en del noter må gripes annerledes enn på vanlig felestille. For felespillere er altså notasjon av slåtter med andre felestiller enn vanlig felestille lettere å lese dersom notene er notert som grep på fela. Dvs. at man tar utgangspunkt i grepene og noterer disse som om fela var stemt i vanlig felestille (Nyhus 1993:377). Denne måten å notere på kalles gjerne «grepsnotasjon». Vår målsetting med heftet er at musikere både på fele og andre instrument skal ha gleden av å spille slåttene, også de som opprinnelig er notert med trollstilt felestille. Vi har derfor notert de trollstilte slåttene med begge notasjonsmetodene.

Ved grepsnotasjon vil ikke vanlig plassering av faste fortegn alltid stemme med notebildet. Dette kan løses på ulike måter. I dette heftet har vi valgt å bruke løse framfor faste fortegn for å markere toner som heves eller senkes et halvt tonetrinn.

Ved transkribering av noen av sangene har vi hatt flere kilder å forholde oss til (se første avsnitt i «Om innholdet»). Sangene nr. 20 Huldrevise, nr. 22 Fingubben, nr. 23 Purka, nr. 26 Gjæstebudet og nr. 27 Folkevise, finnes både i «Folkeviser samlede i Urskaug 1853» (A. Heyerdahl) og «Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier» (Lindeman 1963). Her har vi både i tekst og melodi tatt utgangspunkt i originalnedtegnningene til Heyerdahl, men valgt å bruke Lindemans toneart i alle sangene utenom nr. 22 Fingubben, der vi har beholdt Anders Heyerdahls valg av toneart. Årsak til endring av toneart er at toneleiet skal være sangbart for så mange som mulig. For å se originalnedtegnningene i «Folkeviser samlede i Urskaug 1853» henviser vi til nasjonalbibliotekets manuskriptsamling som også kan lastes ned digitalt: *Mus.ms.a 2730*. URL: https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digimanus_201924

Også når det gjelder feleslåttene har vi gjort noen endringer. En del av slåttene fra «14 hallinger og springdanser» har vært vanskelig å lese eller ufullstendig notert. Det har derfor vært nødvendig med noen tolkninger og tilpasninger for at slåttene skal bli helhetlige melodier. Av samme årsak har vi enkelte steder tatt oss den frihet å endre noen strøk og å legge til noe fingersetting. Alle endringer er gjort med bakgrunn i pedagogiske hensyn og for underbygge det vi selv oppfatter som «folkemusikalsk stil». For å se strøksetting i originalnedtegnningene henviser vi til Nasjonalbibliotekets manuskriptsamling som også kan lastes ned digitalt: «14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige» *Mus.ms. 4135*. URL: https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digimanus_197907.

Begrepsoversikt

Vanlig felestille	- Strengene på fela er stemt i g – d' – a' – e''.
Oppstemt bass	- Strengene på fela er stemt i a – d' – a' – e''.
Trollstilt felestille	- Strengene på fela er stemt i a – e' – a' – Ciss''.
	g - streng i vanlig felestille er stemt opp en hel tone til a.
	d' - streng i vanlig felestille er stemt opp en hel tone til a.
	e'' - streng i vanlig felestille er stemt ned en og en halv tone til ciss''.
Grepnotasjon	- En notasjonsform for fele ved andre felestiller enn «vanlig felestille» (g – d' – a' – e''). Man noterer slåtten med utgangspunkt i samme grepene som når fela er stemt i vanlig felestille.

Om Anders Heyerdahl

Anders Heyerdahl (1832-1918) fra Aurskog var en allsidig herre som har satt varige spor etter seg innen musikk og folkløstikk. Han var komponist, en dyktig fiolinist, slektsforsker, lokalhistoriker og ikke minst folkemusikkinnsamler. Han samlet inn mange slåtter og folkeviser fra Aurskog hvor deler av materialet ble gjengitt i notesamlingen «Norske Danse og Slaatter for Violin optegnede efter gamle Spillemænd fra 1856-1861». Han skrev også «Urskogs beskrivelse fra 1882» som levende beskriver bygdas topografi, musikk, mennesker, kultur, skikker, sagn og diktning. I tillegg bidro han med folkeviser fra Aurskog i Ludvig M. Lindeman sin utgivelse «Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier». Rikard Berge mente at Heyerdahl var, nest etter Jørgen Moe, blant de første som viste at også bygdene på Østlandet eide «virkelige folkevisur». Og dikteren O. A. Vinje skrev begeistret i sitt blad «Dølen» i 1859 at «Aurskog er den mest musikalske bygd jeg kjenner» (Kielland 2009:379).

Heyerdahl levde i en tid med nasjonalromantiske strømninger hvor innsamlere reiste til bygdene for å dokumentere folkelige tradisjoner. De folkelige tradisjonene ble sett på som nasjonal kulturarv og var viktig i datidens identitetsbygging av nasjonen Norge. Heyerdahl vokste opp på bygda i Aurskog, og viste stor interesse og forståelse for bygdefolkets musikk, dans og skikker. Han tilhørte samtidig det øvre lag av samfunnet og mottok både dannelselse og utdanning i opplysningstidens ånd.

Da Heyerdahl vokste opp var det et yrende musikkliv i Aurskog. Faren, Thorvald Heyerdahl ledet bygdas «kapell» (lite orkester) som underholdt gjester og spilte til dans. Den unge Anders fikk allmenn skolegang av presten Lorentz Wittrup Schønheyder, og senere fiolinundervisning av Nils og Fredrik Ursin fra Ullensaker. Han gikk også i lære hos Carl Arnold d.e. hvor han lærte musikkteori og komposisjon. Som 18-åring ledet han Musikkforeningen i Aurskog og i 1859 ble komposisjonen hans «Nissespill» framført for første gang under en stor konsert i Eidsvoll. I 1860 reiste han til Christiania hvor han spilte 1. fiolin i orkesteret ved Det Norske Theater (Christiania Norske Theater) sammen med blant annet Johan Svendsen. I denne perioden dro han også til Valdres og Hallingdal hvor han skrev ned feleslåtter etter lokale spillemenn. I 1862 er han tilbake i Aurskog, og i 1871 tar han over gården Nordre Haneborg etter faren Thorvald Heyerdahl som var gårdbruker og bankdirektør i bygda. Etter at han er kommet hjem, blir han utsatt for en ulykke der han hugger seg i kneet under tømmerhogst. Dette førte til en nervelidelse som gjorde ham ømfintlig for lyd, og han la derfor fiolinspillet og musikken på hylla. Først da han var i 50-åra deltok han igjen i musikklivet i Aurskog, men var da ikke så aktiv og brukte mest tid på slektshistorie og folkløstiske studier. Først i 1913, 81 år gammel, presenterte han igjen egne komposisjoner. Hjemmet hans ble nok en gang en møteplass for musikkinteresserte og det ble på nytt liv Musikkforeningen i Aurskog. Noen år senere sender han orkesterverket «Symfonisk ouvertüre» til Musikkforeningen i Oslo som i 1917 framfører dette under ledelse av dirigent Karl Nissen. Anders Heyerdahl dør året etter, 9. august 1918. (Sandvik 1968:673-683)

Kilder:

Berge, Rikard 1918 «Målfrid mi frue», *Norsk folkekultur. Folkeminnetidsskrift*: 135 – 137. Risør: Erik Gunleiksons Forlag

Heyerdahl, Anders *Norske Danse og Slaatter for Violin optegnede efter gamle Spillemand fra 1856 til 1861, samt en erindring efter Ole Bull*. Kristiania: Oluf By.

Kielland, Sylvi 2009. «Vokal folkemusikk på Romerike på 1700- og 1800-tallet», i Horgen, Jan E. (red.), *Romerike – mens nasjonen våkner: 1750 – 1850*: 369 – 395. Latvia/Lørenskog: Romerike Historielag.

Krog, Karin 1996 *Huskonsert i Aurskog, musikk av og etter ANDERS HEYERDAHL*, Meantime Records, CD MR6

Lindeman, Ludvig Mathias 1963. *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nilssen, Per Erik 1912. *VEIVISER til kulturminner i Aurskog-Høland* Bjørkelangen: Aurskog-Høland kommune, enhet kultur.

Nyhus, Sven 1993. «Notasjon av folkemusikk», i Aksdal, Bjørn og Nyhus, Sven (red.): *Fanitullen, Innføring i norsk og samisk folkedans*: 377 - 378. Oslo: Universitetsforlaget.

Sandvik, O. M 1968. «Musikken i Aurskog og Blaker», i Lillevold, Eyvind (red.): *Aurskog og Blaker 3*: 673 – 683. Hamar stiftstidenes trykkeri AS

«Hey, hey Heyerdahl», programhefte til konsert ved Norges Musikkhøgskole 26/1.2018

«Dans, ropte fela til Anders Heyerdahl,» programhefte til konsert ved Bjørkelangen Kulturarena i Aurskog-Høland 11/11.2018

Internett:

Espeland, Velle, *Norske mellomalderballadar: Riddarballadar 2* (TSB D-gruppa) [Online] Bokselskap. URL: https://www.bokselskap.no/boker/riddarballadar2/tsb_d_324_malfridmifrue [Hentet 17/10 2019].

Lindeman, Ludvig Mathias & Anders Heyerdahl, *Folkeviser samlede i Urskog 1853. Mus.ms.a 2730*. [Online] Nasjonalbiblioteket. URL: https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digimanus_201924 [Hentet 9/7 2019].

Lindeman, Ludvig Mathias & Anders Heyerdahl, *14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige. Mus.ms. 4135*. [Online] Nasjonalbiblioteket. URL: https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digimanus_197907 [Hentet 9/7 2019].

Bilder:

Skarpmoen, Narve (Fotograf - ukjent). *Repro, Ludvig Mathias Lindeman, Ole Bull. Dato: 01.01.1899 til 31.12.1930.* [Online] Nasjonalbiblioteket. URL:

https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digifoto_20160211_00027_NB_NS_NM_00082

[Hentet 29/10 2019].

Fotograf - ukjent. *Bilde av Anders Heyerdahl som ung.* Eier Aurskog – Høland kommune.

Fotograf – ukjent. *Bilde av bauta over Anders Heyerdahl.* Eier Aurskog – Høland kommune.

Faksimile fra omslag:

Heyerdahl, Anders *Norske Danse og Slaatter for Violin optegnede efter gamle Spillemænd fra 1856 til 1861, samt en erindring efter Ole Bull.* Kristiania: Oluf By.

1. Halling nr. 3

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 3)

2. Halling nr. 4

Hallingslåtter kan deles inn i hallinger med underdeling i to (oftest notert i 2/4) og underdeling i tre (oftest notert i 6/8). Hallingslåtter med underdeling i to er vanligst. Underdeling i tre er derimot vanlig i gangar og rull som er slåttetyper som oftest er knyttet til hardingfeletradisjonen (Aksdal 1993:144).

I Halling nr. 4 har første veket underdeling i to og andre veket underdeling i tre, noe som gjør at slåtten får et rytmisk skifte mellom første og andre vek.

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 4)

3. Halling nr. 9

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 9)

4. Halling nr. 10

Slåtten er notert med oppstemt bass. Det betyr at g-strengen er stemt opp en tone til a og man får felestillet a-d'-a'-e". For at det skal bli lettere å lese/ spille noten for felespillere, er den oppstemte strengen som klinger som a, notert som g. Andre instrumenter, og felespillere som ikke har stemt opp til a, vil derfor måtte transponere opp den noterte tonen g til a. Se kapitlet "Om notasjon og felestiller" fremst i heftet.

*) Originaltranskripsjonen har ingen informasjon om at slåtten skal spilles med oppstemt bass. Første veket er her notert med klingende a (lilleoktav) som ligger som en bordun til melodien som spilles på d-strengen. Dette er et kjennetegn for slåtter som spilles med oppstemt bass, og temaet blir dessuten betydelig enklere å spille om g-strengen stemmes opp til a. Vi har derfor valgt å notere slåtten med oppstemt bass.

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 10)

Felestille - Oppstemt bass: A-D-A-E

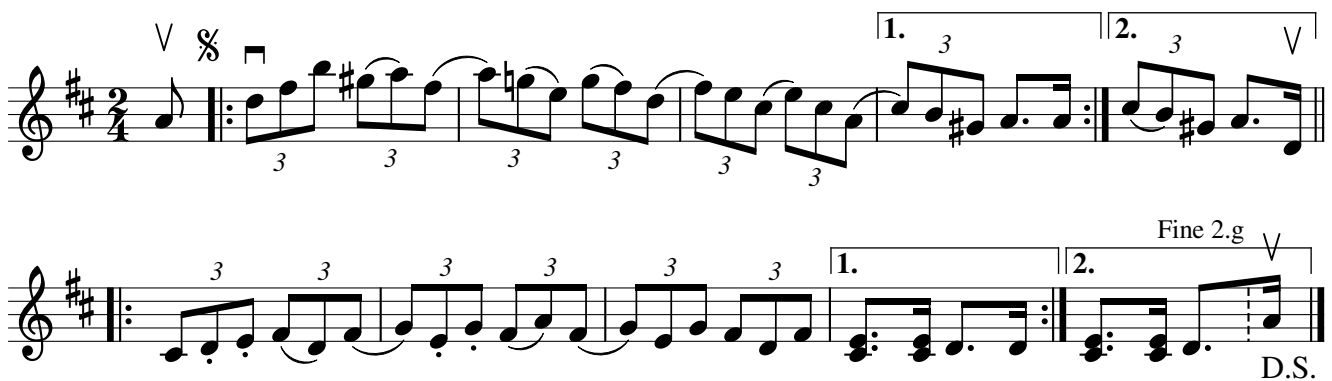
Hallingslåtter med underdeling i to eller tre.

Hallingslåtter kan deles inn i slåtter med underdeling i to (oftest notert i 2/4) og underdeling i tre (oftest notert i 6/8). Hallingslåtter med underdeling i to er vanligst. Underdeling i tre er derimot vanlig i gangar og rull. Dette er slåttetyper som oftest er knyttet til hardingfeletradisjonen (Aksdal 1993:144).

Det er derfor interessant at Halling nr. 12 og 13 i nedtegningene fra Aurskog har en tydelig underdeling i 3. Her er slåttene notert som i originalnedtegnelsen i 2/4-takt, men kunne like gjerne vært presentert i 6/8-takt.

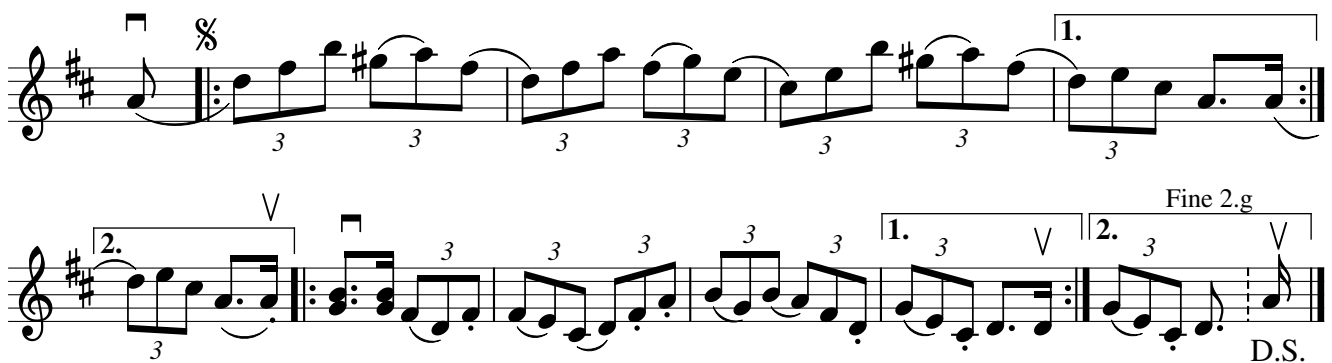
5. Halling nr. 12

Kilde: *14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige* (Lindeman m.fl Mus.ms. 4135 Nr 12)

6. Halling nr. 13

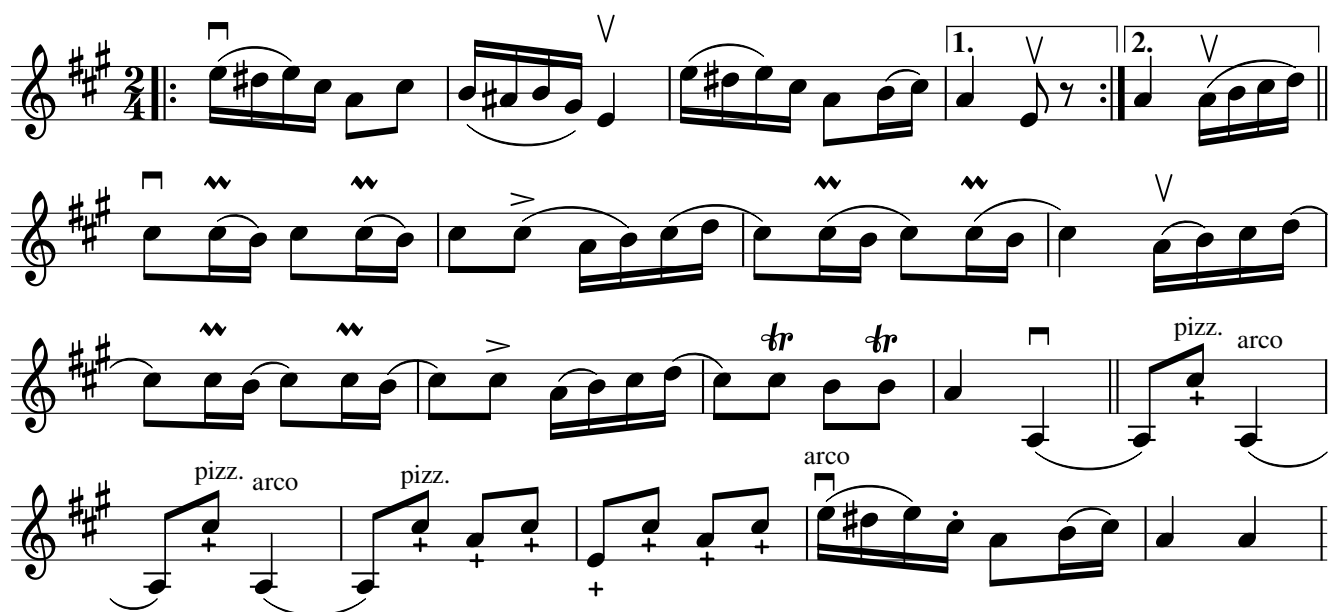
Kilde: *14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige* (Lindeman m.fl Mus.ms. 4135 Nr 13)

7a. Halling nr. 14

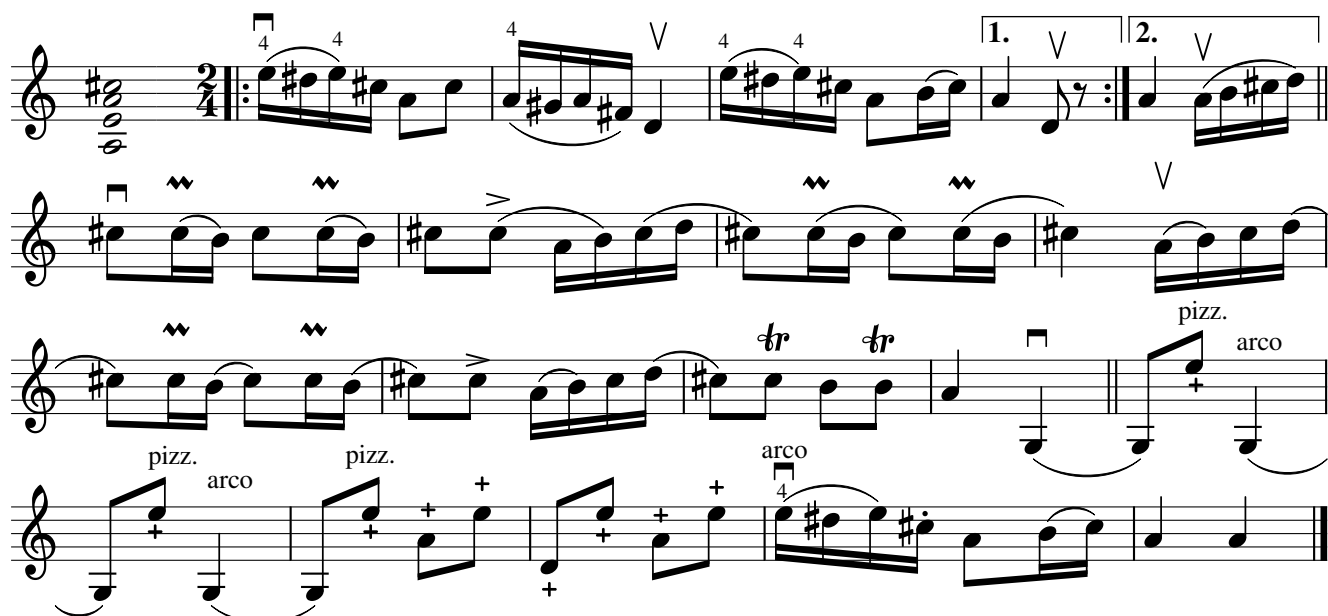
Denne hallingen finnes i to nedtegnede versjoner: Soot-hallingen (A- Heyerdahl: «Norske Danse og Slaatter.») og Halling nr. 14 (L. M. Lindeman: «14 hallinger og springdanser»). Soot-hallingen er av Heyerdahl notert med trollstilt felestille a-d'-a'-ciss'' og videreført slik også i noteheftet «Tradisjonsmusikk fra Akershus og omegn hefte 3 (nr. 6). Vi har derfor også her i hefte 8 valgt å notere slåtten med trollstilt felestille (7b). Ved nedtegning av slåtter med andre felestiller enn vanlig felestille g-d'-a'-e'', kan man velge mellom å notere de klingende tonene (7a) eller slik slåtten gripes på fela (7b). Se "Om notasjon og felestiller" fremst i heftet. Med mål om å bygge opp under det vi oppfatter som god hallingrytmikk, har vi valgt å blande form og rytmiske egenskaper fra begge de nevnte versjonene.

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 14) og "Norske Danse og Slaatter for Violin" af Anders Heyerdahl (1856 - 1861) Nr 12

7b. Halling nr. 14 med grepsnotasjon

Felestille-Trollstilt: A-E-A-Ciss

8a. Springdans av Møllargutten nr. 6

Ludvig M. Lindeman oppgir at denne springdansen er komponert av Møllergutten, men vi har ikke funnet kilder som kan bekrefte dette. Vi har heller ikke funnet at slåttene har vært utgitt tidligere, men fått bekreftet at den også er tegnet ned i notesamlinga etter brødrene Andreas, Johannes og Jørgen Reitan fra Ålen (Jon Ole Morken 2019). I noten fra Reitan-samlingen oppgis det at slåttene skal spilles på trollstilt felestyle. Denne nedtegninga er nesten identisk med versjonen fra Aurskog. Vi har derfor valgt å notere slåttene på trollstilt felestyle i 8b.

Ved nedtegning av slått med andre felestyle enn vanlig felestyle g-d'-a'-e'', kan man velge mellom å notere de klingende tonene (8a) eller slik slåttene gripes på fela (8b). Se "Om notasjon og felestyle" fremst i heftet.

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 6)

The musical score for "Springdansen av Møllargutten nr. 6" is presented in a single system with seven staves. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The notation includes various rhythmic values, triplets, and articulation marks such as 'pizz.', 'arco', 'p.', 'a.', and 'V'. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

8b. Springdans av Møllargutten

med grepsnotasjon

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 6).

Felestille - Trollstilt: A-E-A-Ciss.

The musical score is written for a single melodic line in 3/4 time, featuring a key signature of one sharp (F#). The notation includes various ornaments and fingerings, with the following details:

- Staff 1:** Starts with a repeat sign. The first measure has a *pizz.* (pizzicato) and *arco* (arco) marking. The second measure has a *p.* (pizzicato) and *a.* (arco) marking. The third measure has a *3* (triple) marking. The fourth measure has a *3* (triple) marking. The fifth measure has a *3* (triple) marking. The sixth measure has a *V* (volta) marking. The seventh measure has a *pizz.* (pizzicato) and *arco* (arco) marking. The eighth measure has a *p.* (pizzicato) and *a.* (arco) marking. The ninth measure has a *3* (triple) marking. The tenth measure has a *3* (triple) marking. The eleventh measure has a *3* (triple) marking. The twelfth measure has a *3* (triple) marking. The thirteenth measure has a *3* (triple) marking. The fourteenth measure has a *3* (triple) marking. The fifteenth measure has a *3* (triple) marking. The sixteenth measure has a *3* (triple) marking. The seventeenth measure has a *3* (triple) marking. The eighteenth measure has a *3* (triple) marking. The nineteenth measure has a *3* (triple) marking. The twentieth measure has a *3* (triple) marking. The twenty-first measure has a *3* (triple) marking. The twenty-second measure has a *3* (triple) marking. The twenty-third measure has a *3* (triple) marking. The twenty-fourth measure has a *3* (triple) marking. The twenty-fifth measure has a *3* (triple) marking. The twenty-sixth measure has a *3* (triple) marking. The twenty-seventh measure has a *3* (triple) marking. The twenty-eighth measure has a *3* (triple) marking. The twenty-ninth measure has a *3* (triple) marking. The thirtieth measure has a *3* (triple) marking. The thirty-first measure has a *3* (triple) marking. The thirty-second measure has a *3* (triple) marking. The thirty-third measure has a *3* (triple) marking. The thirty-fourth measure has a *3* (triple) marking. The thirty-fifth measure has a *3* (triple) marking. The thirty-sixth measure has a *3* (triple) marking. The thirty-seventh measure has a *3* (triple) marking. The thirty-eighth measure has a *3* (triple) marking. The thirty-ninth measure has a *3* (triple) marking. The fortieth measure has a *3* (triple) marking. The forty-first measure has a *3* (triple) marking. The forty-second measure has a *3* (triple) marking. The forty-third measure has a *3* (triple) marking. The forty-fourth measure has a *3* (triple) marking. The forty-fifth measure has a *3* (triple) marking. The forty-sixth measure has a *3* (triple) marking. The forty-seventh measure has a *3* (triple) marking. The forty-eighth measure has a *3* (triple) marking. The forty-ninth measure has a *3* (triple) marking. The fiftieth measure has a *3* (triple) marking. The fifty-first measure has a *3* (triple) marking. The fifty-second measure has a *3* (triple) marking. The fifty-third measure has a *3* (triple) marking. The fifty-fourth measure has a *3* (triple) marking. The fifty-fifth measure has a *3* (triple) marking. The fifty-sixth measure has a *3* (triple) marking. The fifty-seventh measure has a *3* (triple) marking. The fifty-eighth measure has a *3* (triple) marking. The fifty-ninth measure has a *3* (triple) marking. The sixtieth measure has a *3* (triple) marking. The sixty-first measure has a *3* (triple) marking. The sixty-second measure has a *3* (triple) marking. The sixty-third measure has a *3* (triple) marking. The sixty-fourth measure has a *3* (triple) marking. The sixty-fifth measure has a *3* (triple) marking. The sixty-sixth measure has a *3* (triple) marking. The sixty-seventh measure has a *3* (triple) marking. The sixty-eighth measure has a *3* (triple) marking. The sixty-ninth measure has a *3* (triple) marking. The seventieth measure has a *3* (triple) marking. The seventy-first measure has a *3* (triple) marking. The seventy-second measure has a *3* (triple) marking. The seventy-third measure has a *3* (triple) marking. The seventy-fourth measure has a *3* (triple) marking. The seventy-fifth measure has a *3* (triple) marking. The seventy-sixth measure has a *3* (triple) marking. The seventy-seventh measure has a *3* (triple) marking. The seventy-eighth measure has a *3* (triple) marking. The seventy-ninth measure has a *3* (triple) marking. The eightieth measure has a *3* (triple) marking. The eighty-first measure has a *3* (triple) marking. The eighty-second measure has a *3* (triple) marking. The eighty-third measure has a *3* (triple) marking. The eighty-fourth measure has a *3* (triple) marking. The eighty-fifth measure has a *3* (triple) marking. The eighty-sixth measure has a *3* (triple) marking. The eighty-seventh measure has a *3* (triple) marking. The eighty-eighth measure has a *3* (triple) marking. The eighty-ninth measure has a *3* (triple) marking. The ninetieth measure has a *3* (triple) marking. The ninety-first measure has a *3* (triple) marking. The ninety-second measure has a *3* (triple) marking. The ninety-third measure has a *3* (triple) marking. The ninety-fourth measure has a *3* (triple) marking. The ninety-fifth measure has a *3* (triple) marking. The ninety-sixth measure has a *3* (triple) marking. The ninety-seventh measure has a *3* (triple) marking. The ninety-eighth measure has a *3* (triple) marking. The ninety-ninth measure has a *3* (triple) marking. The hundredth measure has a *3* (triple) marking.

9. Springdans nr.7

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 7)

10. Springdans nr. 8

Kilde: 14 hallinger og springdanser fra Urskog i nedre Romerige (Lindeman Mus.ms. 4135 Nr 8)

11. Bryllupsmarsch i Urskog

"blæst paa Oboe i det 18. Aarhundrede" (Heyerdahl 1856-1861:5).

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856–1861) Nr 6

12. Springdans efter P. Gunhildrud

"som han lærte 1789 af Soldater fra Trondhjem" (Heyerdahl 1854-1861:5).

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856–1861) Nr 7

*) Bindebuen spilles når veket repeteres eller slåttent gjentas fra start.

13. Militær Marsch

"blæst paa Tværpipen i Krigen 1808" (Heyerdahl 1856-1861:6).

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856-1861) Nr 8.

14. Langbergslaatten

"blaasi paa Stutar Hödn i Bang" (Heyerdahl 1856-1861:12).

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856 - 1861) Nr 18.

15a. Tomas Klukkulaaten efter Haugfolk

"som ringte Klukka paa Filefjeld." (Heyerdahl 1856-1861:11). Nedtegningen i "Norske danse og Slaatter for Violin" av Anders Heyerdahl oppgir at slåtten skal spelles på trollstilt felestille a-e'-a'-ciss". Ved nedtegnning av slåtter med andre felestiller enn vanlig felestille g-d'-a'-e'', kan man velge mellom å notere de klingende tonene (15a) eller slik slåtten gripes på fela (15b). Se "Om notasjon og felestiller" fremst i heftet.

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856–1861) Nr 17.

15b. Tomas Klukkulaaten efter Haugfolk med grepsnotasjon

Felestille-Trollstilt: A-E A-Ciss.

16a. Lyalaat efter Knut Tohn i Hallingdal

"Violin stemmes i A. E. A. CIS. [a- e'-a'-ciss"] " (Heyerdahl 1856-1861:12).

Nedtegningen i "Norske Danse og Slaatter for violin" av Anders Heyerdahl, oppgir at slåtten skal spelles på trollstilt felestille a-e'-a'-ciss". Ved nedtegnning av slåtter med andre felestiller enn vanlig felestille g-d'-a'-e'', kan man velge mellom å notere de klingende tonene (16a) eller slik slåtten gripes på fela (16b). Se "Om notasjon og felestiller" fremst i heftet.

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856 - 1861) Nr 19.

hurligere Tempo

16b. Lyalaat efter Knut Tohn i Hallingdal

med grepsnotasjon

Felestille- Trollstilt: A-E-A-Ciss.

hurligere Tempo

17. Springdans fra Hedalen

Kilde: "Norske Danse og Slaatter for Violin" af Anders Heyerdahl (1856 - 1861) Nr 20.

Ungdomsbilde av Anders Heyerdahl

Foto: Ukjent

18. Guitar-Serenade

"Erindring efter Ole Bull, optegnet efter Hukommelsen af Anders Heyerdahl" (Heyerdahl 1856-1861:14).

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl (1856-1861) Nr 21

Moderato

p *Pizz. med Buestokken.*

4 *arco* *pizz.* *arco* *pizz.* *arco* *pizz.* *arco* *Dolce*

8 *pizz.* *arco* *pizz.* *decresc.* *mf*

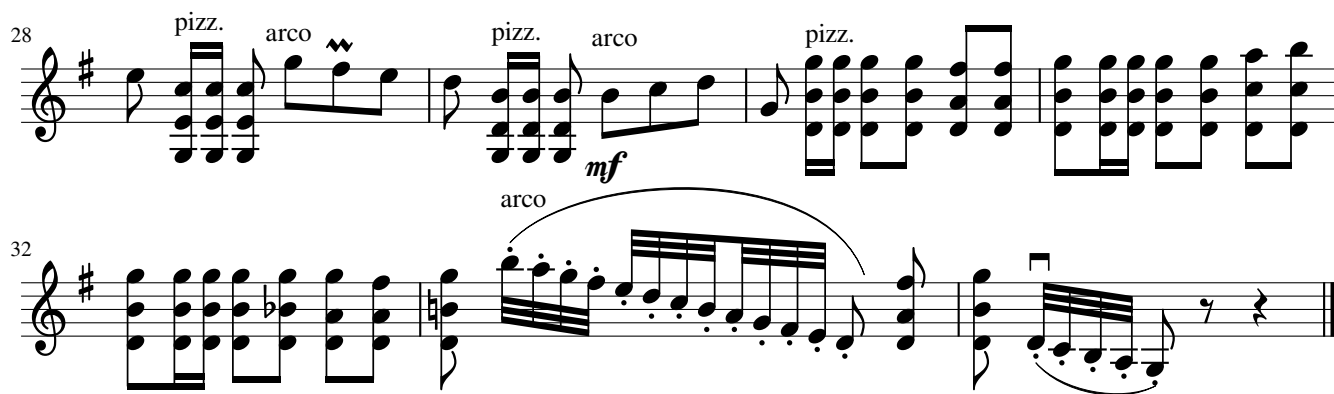
12 *p* *arco* *pizz.*

15 *arco* *pizz.*

17 *arco* *pizz.* *arco*

20 *pizz.* *rall.* *a tempo*

24 *arco* *pizz.* *arco* *pizz.* *arco*

Ludvig M. Lindeman

Ola Bull

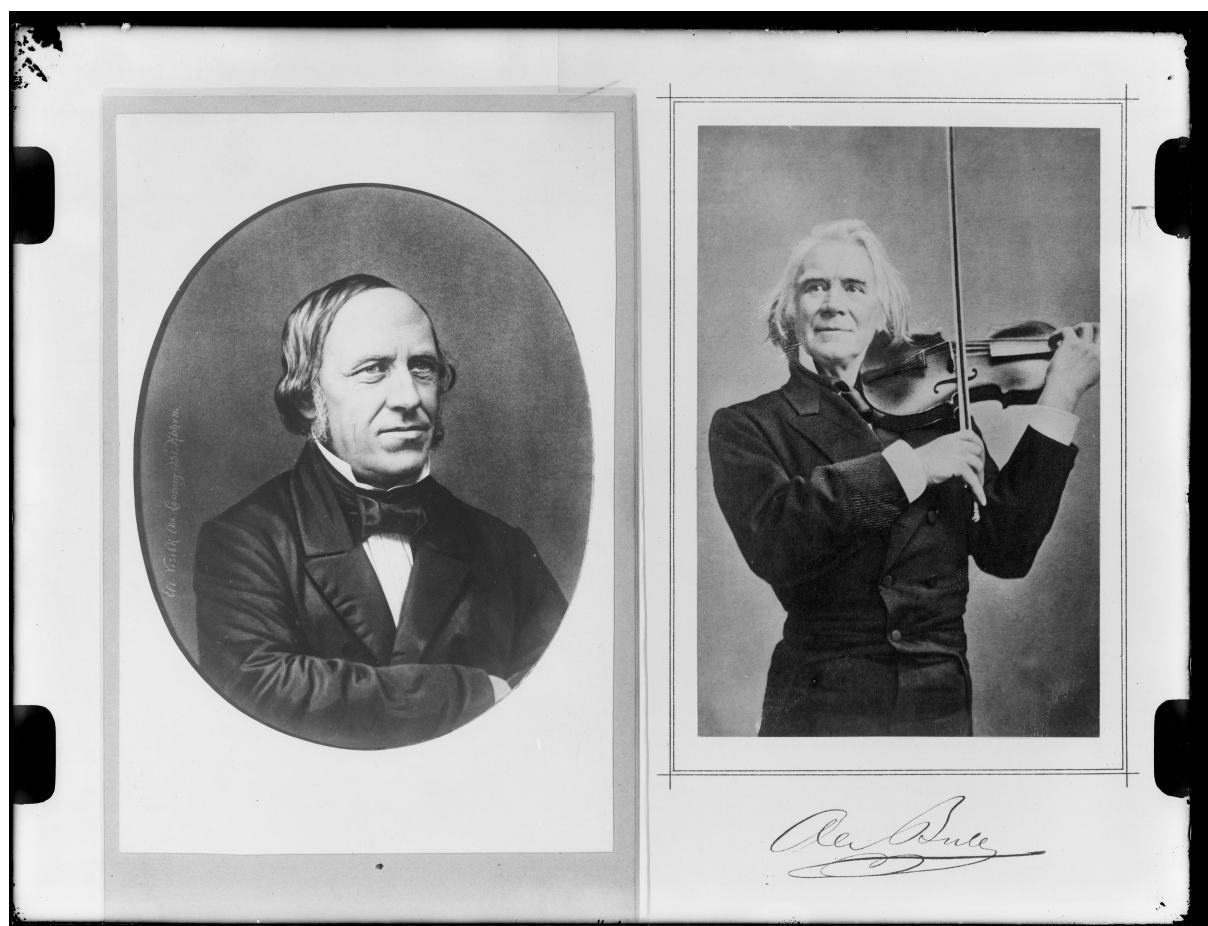

Foto: Bilde fra Nasjonalbibliotekets bildearkiv.

19. Nissespel

av Aasmund Olavsson Vinje

"Nissespel" er et forord til Anders Heyerdahls komposisjon "Nissespill", skrevet av Aasmund Olavsson Vinje. "Nissespill" ble for første gang framført på Eidsvoll i 1859. O. M. Sandvik skriver om historien bak Heyerdahls komposisjon:

"Ideen til den vakre fiolinsoloen fikk Heyerdahl av en gutt som tjente på prestegården. Han hadde hørt nissen spille bortpå låven en natt, og så stod han opp og lydde på. Men den underjordiske likte ikke dette, og så fikk gutten et "nissebit" og var siden strakbent. Temaet skrev så H. [Heyerdahl] opp etter guttens sang"
(Sandvik 1968:680).

Der gjekk seg i Aurskog ein liten gut
paa tunet ut,
og høyrer saa Nissen, den vesle Kropp,
paa Laave-Klopp
at spila paa Fela den Slaatten der,
som prentast her,
og Guttten trudde, og skifte Lit
so kvit som Krit,
at Helsa han miste og heile Vit
af Tusse-Bit.
So laag han sjuk, og so song han smaatt
paa denne Slaatt,
som upp vart skriven til Hugnad sann
for kvar ein Mann,
som spila paa Fela og høyre kann.

20. Huldrevise

Flere av folkevisene fra Aurskog som Heyerdahl samlet inn og skrev ned i 1853 ble senere arrangert for sang og klaver av Lindeman og utgitt i "Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier"(1963). I Huldrevise har vi tatt utgangspunkt i Heyerdahls håndskrevne nedtegning men valgt samme toneart som i Lindeman sitt arrangement, g-moll (nr. 633).

Kilde: *Folkeviser samlede i Urskog 1853* av Anders Heyerdahl (Lindeman Mus.ms.a 2730 Nr 3) og *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier* av Ludvig M. Lindeman (Lindeman 1963:53: nr 633)

Stat op, Spe-lle - vin - ke, mel - ke Ko - en din. Min Ko gaar i

6
Aa - sen, Din Ko staar paa Baa - sen, end sø - ver du.

21. Mestertyven Arve Brakars Halling

"(...) som han sang da han en Tid holdt til under Hæmnæsbroen i Höland" (Heyerdahl 1856-1861:3).

Kilde: *Norske Danse og Slaatter for Violin* af Anders Heyerdahl 1856-1861 Nr 1

Int - no til Stu - e, li - te til Mat og int - no til Væg - ger og li - te til Tak; men
her vil jeg byg - ge en Ta - ter - gar', ja her vil jeg byg - ge en Ta - ter-gar'.

22. Fingubben

Flere av folkevisene fra Aurskog som Heyerdahl samlet inn og skrev ned i 1853 ble senere arrangert for sang og klaver av Lindeman og utgitt i "Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier"(1963). I Fingubben har vi tatt utgangspunkt i Heyerdahls håndskrevne nedtegnning.

Kilde: *Folkeviser samlede i Urskaug 1853* av Anders Heyerdahl (Lindeman Mus.ms.a 2730 Nr 6) og *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier* av Ludvig M. Lindeman (Lindeman 1963:40: nr 608)

Paa Fin - ne-skog - en skal du ei sul - te, thi mi - ne Jor - de er
god for dig. Ud - i Pan - den skal du smel - te,
Bjør - ne Ist - er Fedt ud - i. Steik der ud - i,
sur - re-domper - stei - ke Ro - ver Nat og Dag. Stei - ke Rov - er
Mj - su Klom - per, le - va som i Gjest - buds-lag.

23. Purka

Flere av folkevisene fra Aurskog som Heyerdahl samlet inn og skrev ned i 1853 ble senere arrangert for sang og klaver av Lindeman og utgitt i "Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier"(1963). I Purka har vi tatt utgangspunkt i Heyerdahls håndskrevne nedtegning men valgt samme toneart som i Lindeman sitt arrangement, f-moll (nr. 629).

Kilde: *Folkeviser samlede i Urskaug 1853* av Anders Heyerdahl (Lindeman Mus.ms.a 2730 Nr 13) og *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier* av Ludvig M. Lindeman (Lindeman 1963:50: nr 629)

Der ran - gle ei Pur ke o - ver Re - lings - sund to, tre Da - ge til En - de.

Pur - ka ho var baa - te ma - ger og tun, ho er ma - ger sa'n Hans. Ja je

ser det sa'n Jens. Lat' - a gaa sa'a Gu - ri tel'n - Taa - ssen

24. Vakker er du og vakker er je

Denne visa er ikke i originalnedtegningene etter Anders Heyerdahl, men i Ludvig M. Lindemans utgivelse av "Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier"(1963) står det at visa er fra Urskoug med Heyerdahl som kilde.

Kilde: *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier* av Ludvig M. Lindeman (Lindeman 1963:37: nr 603)

Aa du er i - fra Skau - ne, og je er i - fra En - land, og

vil du bli min e - gjen Mand og je di e - gja Ko - ne. Aa Ko - ne. Og

vak'r er du og vak'r er je og vak - re er vi naa beg - ge, men

vil du væ - ra min e - gjen Mand, saa maa du ra - ka taa deg Skjæg - ge.

25. Målfrid min Frue

Balladene er den eldste visegruppa i Norge og ridderballaden Målfrid min Frue finnes i forskjellige varianter over hele Norden. Varianten presentert her er nedtegnet av Anders Heyerdahl rundt 1860 etter en ukjent kilde. Originalnedtegningen er dessverre gått tapt. Visa fra Aurskog hører til de svensk-danske variantene med dialog mellom søster og bror, og ikke mellom datter og far som er mest vanlig på Island, Færøyene og ellers i Norge.

Visa handler om en bror som har avslørt at søstra har en kjæreste. For å sette henne til veggs, stiller han henne en rekke spørsmål som viser at han kjenner tilstanden, men søstera er snartenkt og vrir seg unna med kjappe svar. Til slutt avslører broren at han har drept kjæresten, hvorpå søstera dreper bror sin med hans eget sverd (Espeland m.fl 2016: TSB D 324).

Kilde: *Norsk Folkekultur* 1918, Rikard Berge (red.) og *Norske mellomalderballadar: Riddarballadar 2*, Velle Espeland (red.) m.fl. (2016 TSB D 324: Oppskrift C).

1. "Hvad er det for en Ganger graa - Mål-frid min Fru - e. Hver Mor-gen for din Port at staa?" To - rer lil, To - rer lig-ger og lu - rer.

2. «Det er ingen Ganger graa,
– Målfrid min Frue. -
Det er nok min Moders Melkefaar.»
– Torer lil, Torer ligger og lur. -
3. «Er det Moders Melkefaar,
– Målfrid...
Med Silkesadl og Guldbiksel paa?»
– Torer lil...
4. «Hvad er det for et to Par Sko,
Hver Morgen for din Seng mon staa?»
5. «Hvad er det for en Barneskrig,
Hver Morgen skriger i Buret dit?»
6. «Det er ingen Barneskrig,
Men det er nok Guldharpen min.»
7. «Og er det da Guldharpen din,
Med Silkereiv og List omkring?»
8. «Og kjender du den gule Lok,
Som henger ved min Sadel-Knap?»

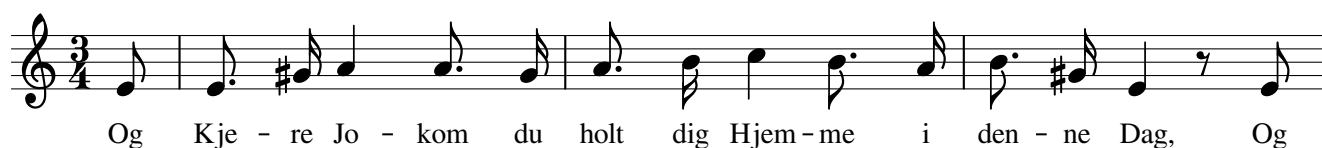
9. «O! ja saa men jeg kjende maa,
I femten Aar jeg kjæmt den saa.»
10. «Og kjender du den hvide Hand
Som henger ved mit Sadel-Band?»
11. «Ja saa men jeg kjende maa,
I femten Aar jeg paa den laa.»
12. «Var Du ikke Søstera min,
Skal Blodet rinde af Halsen din.»
13. Hun drak ham til med to Glas Vin,
Hun stak ham med hans eget Sværd.
14. «Lig nu der for Hund og Ravn,
Som saa forraader min Fæstemand!»

26. Gjæstebudet

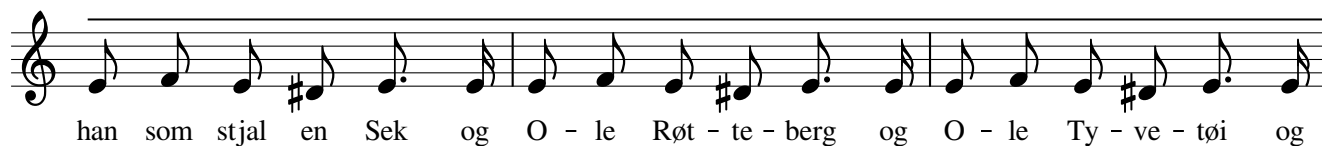
Flere av folkevisene fra Aurskog som Heyerdahl samlet inn og skrev ned i 1853 ble senere arrangert for sang og klaver av Lindeman og utgitt i "Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier"(1963). I Gjæstebudet har vi tatt utgangspunkt i Heyerdahls håndskrevne nedtegning men valgt samme toneart som i Lindeman sitt arrangement, a-moll (nr. 611).

Anders Heyerdal har skrevet en kommentar til taktene mellom a) til b) som kan tolkes som at antall takter varierer etter hvor mange navn man velger å ta med.

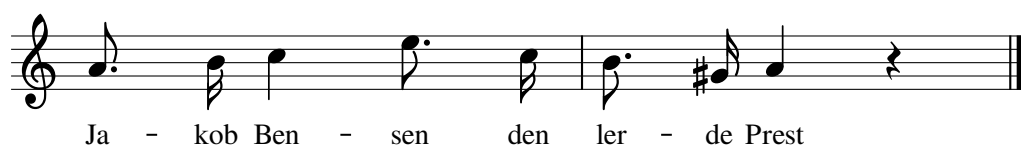
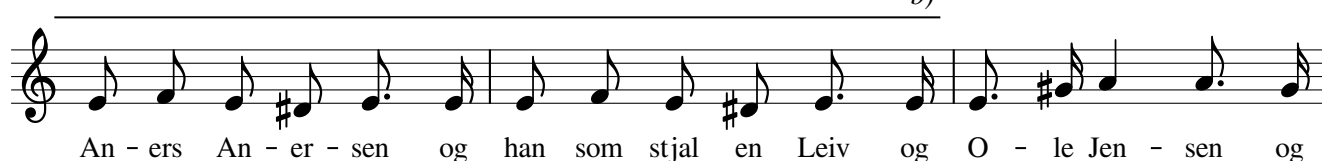
Kilde: *Folkeviser samlede i Urskaug 1853* av Anders Heyerdahl (Lindeman Mus.ms.a 2730 Nr 1) og *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier* av Ludvig M. Lindeman (Lindeman 1963:41: nr 611)

a)

b)

27. Folkevisе

Flere av folkevisene fra Aurskog som Heyerdahl samlet inn og skrev ned i 1853 ble senere arrangert for sang og klaver av Lindeman og utgitt i "Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier"(1963). I Folkevisе har vi tatt utgangspunkt i Heyerdahls håndskrevne nedteгning men valgt samme toneart som i Lindeman sitt arrangement, g-møll (nr. 616). Heyedahl kaller visa "Folkevisе", mens Lindeman kaller den "Melodi".

Kilde: *Folkeviser samlede i Urskaug 1853* av Anders Heyerdahl (Lindeman Mus.ms.a 2730 Nr 20) og *Ældre og nyere Norske Fjeldmelodier* av Ludvig M. Lindeman (Lindeman 1963:44: nr 616)

Romerike Historielag reiste i 1962 en bauta ved Haneborg i Aurskog-Høland kommune til minne om bygdehistorikeren og komponisten Anders Heyerdahl.

Foto: Ukjent

Tradisjonsmusikk fra Akershus og omegn

består i april 2020 av følgende notehefter:

Hefte 1

21 danseslåtter etter Anton, Andreas og Arne Nordskaug
fra Kroer i Follo (2013)

Hefte 2

Fire dansemelodier fra Follo for to fioliner, klarinett, cello, bass og gitar.
Arr: Tor Brevik (2013)

Hefte 3

20 Springdanser og 10 hallinger (2013)

Hefte 4

19 Runddansslåtter fra Romerike (2014)

Hefte 5

24 Springdanser og masurkaer (2015)

Hefte 6

15 Danseslåtter etter Christian Mærli fra Enebakk (2017)

Hefte 7

Gammel dansemusikk fra nordre Follo (2019)

Hefte 8

Feleslåtter og sanger fra Aurskog – Anders Heyerdahl (2020)

Med tilleggshefter:

8.1 *Halling nr. 1 og 2* arrangert for fire trekkspill av Jo Asgeir Lie.

8.2 *Huldreeventyr – Huldrehjem* av Anders Heyerdahl.

Arrangert for kor, klaver, fiolin og fagott av Richard Morgan

I tillegg finnes følgende hefte:

Gamle danser fra Follo, utgitt av Follo Gammeldans Ensemble (2010)

Heftene kan bestilles fra: post@saffa.no og akershus@musikk.no

